

کتاب شهید اران

شماره ۱۳
شماره ۲۸۰۰
۱۵ تیر ۱۴۰۵
۲۱ شهریور ۱۴۰۴

کشتار

حسنعلی اخلاقی، امیری، نماینده مشهد در مجلس از دغدغه‌ها و منویات قائد شهید امت درباره شهر تاریخی توس می‌گوید

توس در آینه دست خط تاریخی رهبر شهید انقلاب

مصاحبه

حسنعلی اخلاقی، امیری، نماینده مشهد در مجلس

«احساس من آن است که دولت موظف است با همت به کار در این بخش بپردازد و آنچه تاکنون شده، بسی کمتر از اندازه بایسته است.» این گزیده‌ای از توصیه تاریخی آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، رهبر شهید ایران در ۱۹ تیر سال ۱۳۷۵ است که در حاشیه بازدید از مقبره فردوسی بزرگ، آن‌را در دفتر یادبود مقبره حکیم ابوالقاسم فردوسی مرقوم کردند و در بخشی از نوشته‌های خود علاوه بر قدردانی از اقداماتی که انجام شده، درباره کارهایی که باید انجام می‌شده امانت‌ده است. نیز کلایه کرده‌اند؛ این دستخط، نشان از این دارد که سی سال پیش ایشان تأکید کردند که باید جایگاه فردوسی به عنوان یک نماد ملی، بسیار پررنگ‌تر دیده شود. اما در عمل، با وجود گذشت سه دهه از این تأکید تاریخی، به تازگی طرح تفصیلی توس تصویب شده است تا گامی هر چند در هنگام برای تحقق منویات رهبر شهید انقلاب برداشته شود. حالا در روزهایی که پیکر مطهر آن رهبر شهید در آستانه آرمش ابدی در جوار حرم منور رضوی است و از سویی، در آستانه سالروز آن مرقومه تاریخی، در گفت‌وگو با حجت الاسلام والمسلمین حسنعلی اخلاقی امیری، نماینده مردم مشهد و کلات و عضو کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی، به تبیین دیدگاه معظم‌له درباره توس پرداخته ایم.

دستخط رهبر شهید انقلاب درباره توس، به صراحت بر ضرورت توجه به این منطقه تأکید می‌کند؛ به نظر شما، محوری ترین پیام این دستخط از منظر ایشان چه بوده است؟

در گذشته آیت‌الله... مطهری کتابی به نام «خدمات متقابل اسلام و ایران» نوشته بود. محتوای کتاب می‌گفت که برخی افراد از حوزه تاریخ بعد از اسلام غفلت می‌کردند و از نقشی که ایرانی‌ها در ترویج فرهنگ دینی و همچنین در گسترش این فرهنگ در شرق عالم اسلام آن زمان داشتند، سهل‌انگاری می‌کردند. این غفلت به گونه‌ای بوده است که نقش ایرانی‌ها را در گسترش فرهنگ دین، نادیده می‌گرفتند و کم‌کم تلاش می‌کردند نام ایران و ایرانی بودن، فقط در حوزه مسلمان بودن تعریف شود. بعد از انقلاب اسلامی این ضرورت احساس می‌شد که این تبیین واقعی باشد، بنابراین شهید مطهری نقش متقابل اسلام و ایران را در قالب سخنرانی‌هایی مطرح کرد که بعد از آن نیز کتاب شد. یکی از شاخص‌های رهبر شهید انقلاب نیز توجه به حوزه ایرانی بودن جمهوری اسلامی بود. ایشان همیشه به جایگاه نمادهای ملی توجه داشتند، به این معنا که این نمادها

نه تنها در تقابل با حوزه اسلام نبوده، بلکه کمک‌حال و مددکار گسترش فرهنگ اسلام در کشور خودمان بوده است. زمانی تسلط و سیطره ایران از بخشی از عراق، شروع می‌شده و تاشبه‌قاره هند ادامه داشته است و آثار اسلامی که ایرانی‌ها مروج آن بودند، در کشورهای مختلف مانند پاکستان، افغانستان، ترکمنستان و حتی هندوستان بوده است. علاوه بر این حتی در گسترش زبان فارسی نیز گام برمی‌داشتیم. در این زمینه رهبر شهیدمان نیز دید روشن و آینده‌نگری داشتند؛ علاوه بر آن، یکی از ویژگی‌های خاصی که ایشان داشتند، آشنایی و ارتباط در حوزه ادبیات بود که در همین راستا، توصیه‌هایی درباره نمادهایی مانند بولوار توس و آرامگاه فردوسی مطرح می‌کردند و در عین حال گلا به‌هایی نیز داشتند. من هم به عنوان کسی که زمانی عضو شورای شهر مشهد بودم، می‌گویم که کوتاهی و عقب‌ماندگی راهمه‌مان در این زمینه داشته‌ایم و به نظر می‌رسد امروز که مشهد مفتخر می‌شود به اینکه پیکر مطهر رهبر شهید انقلاب در این شهر تدفین شود، باید ولو به همین بهانه هم که شده، به توصیه‌های ایشان عمل کنیم و این عقب‌ماندگی را هم در حوزه شهری مانند توس و هم در حوزه معرفی فردوسی جبران کنیم و از طرفی، از نقشی که مشهد می‌تواند در حوزه گسترش ادبیات و زبان فارسی در دنیای اسلام امروز ایفا کند، استفاده کنیم.

۲ رهبر شهید انقلاب در توصیه تاریخی‌شان از «فردوسی بزرگ و نامدار» و «یادگارهای تاریخی توس» یاد کرده‌اند؛ مشهد چگونه می‌تواند با بهره‌گیری از این ظرفیت‌های تاریخی و فرهنگی، توس را به پایگاهی برای معرفی هویت ایرانی اسلامی تبدیل کند؟

امروز به طور سالانه در مشهد ۴ میلیون زائر غیرایرانی داریم که این عدد قابل توجه است و می‌توانیم از این شهر به عنوان یک رسانه بین‌المللی برای ترویج زبان و ادبیات فارسی استفاده کنیم. به عنوان یک شهروند می‌گویم که آستان قدس رضوی می‌تواند دفتر زبان فارسی در حرم مطهر رضوی باز کند یا مدیریت شهری می‌تواند به برکت فردوسی و توس در این عرصه، بیش از گذشته تلاش و تبیین کند و نمادهای افتخار ایرانی بودن را برای گسترش ادبیات و فرهنگ اسلام به کار ببرد. این روزها و بعد از جنگ تحمیلی سوم، به لطف خدا و به برکت حضور مردم، همه اقشار، سلاقی و گروه‌ها پای پرچم ایران جمع شده‌اند و می‌توان از این ظرفیت بهره برد؛ اگر خلا قانونی وجود داشته باشد یا نیاز به ورود مجلس شورای اسلامی باشد، این کار را می‌کنیم و حتماً این موضوع را به عنوان یکی از اولویت‌های امام شهیدمان، در اولویت کار خود قرار می‌دهیم.

۳ با وجود تأکید صریح رهبر شهید انقلاب بر لزوم توجه به توس، چرا طی این سی سال، توس به عنوان محور منویات ایشان در اولویت مدیریت شهری و ملی قرار نگرفت؟

زمان‌هایی هست که برخی نکات را بازگمان می‌گویند، اما ما تا به درک عمومی در آن زمینه برسیم، زمان می‌برد. احساس می‌کنم برخی نکاتی که رهبر شهید فرمودند، از جمله همان دستخط سال ۱۳۷۵ که درباره توس و آرامگاه فردوسی بوده است، شاید امروز بهتر و بیشتر درک می‌کنیم. اکنون به اعتبار اینکه ما درگیر یکی از بزرگ‌ترین جنگ‌های معاصر شده‌ایم، احساس می‌کنیم چقدر پرچم و خیمه ایران، توانسته است به عزت و عظمت اسلام در دنیای کنونی کمک کند، بنابراین زمان می‌طلبد که هم در درون کشور و هم بیرون از آن، ما نکاتی را که ایشان فرمودند، درک و تبدیل به یک گفتار عمومی کنیم.

۴ برخی افراد، عقب‌ماندگی توس را نتیجه بروکراسی یا بی‌اهمیتی مدیران می‌دانند. با عنایت به دستخط رهبر شهید انقلاب که توس را شایسته توجه ویژه معرفی کرده است، به نظر شما مهم‌ترین موانع تحقق این دستخط چه بوده است؟

به نظرم نباید به گذشته نگاه یک‌جانبه کرد؛ وقتی اتفاقی در یک فرصتی رخ نمی‌دهد، اگر بخواهیم یکی از عوامل نشان‌گذاری کنیم، یعنی نگاهمان همه‌جانبه نبوده است. برخی اتفاقات نیاز به زمان بلوغ دارد که ابتدا اهمیت و جایگاه آن درک شود و بعد از اینکه درک عمومی اتفاق افتاد، بتوانیم عوامل مختلف آن را ایجاد کنیم؛ عواملی مانند همتی که ممکن است مسئولان نیاز داشته باشند و بعد زیر ساخت، بودجه، امکانات و... گاهی اوقات ضرورت در آن زمان و شرایط احساس نمی‌شود. امروز مردم و مسئولان کشورمان به عینیت، نقشی را که ایران می‌تواند در گسترش فرهنگ دینی در دنیا داشته باشد، هم می‌بینند و هم می‌پذیرند، بنابراین احساس می‌کنم اینکه آن طور که باید و شاید به توس و فردوسی رسیدگی نشده، به آن دلیل بوده که آن زمان شرایط درک این توصیه رهبر شهید نبوده است.

۵ البته سی سال، زمان زیادی برای درک این موضوع و گفتار سازی در مورد آن است!

متأسفانه ما گاهی در مدیریت، همان ضرورت‌های روزمره را می‌بینیم و نه تنها آینده‌نگری نداریم، بلکه از نیازهای کلی نیز غفلت می‌کنیم که این از آسیب‌های مدیریت در جمهوری اسلامی است؛ هنوز گاهی وزیر درگیر تعیین نرخ اجناس است، در حالی که وزارت یک کار ستادی بزرگ است که باید آینده نیازهای کشور را از اکنون ببیند. در حوزه مدیریت شهری نیز همین است و عوامل متعددی وجود دارد و آن‌طور که باید به توس توجه نشده یا اگر اقدامی انجام شده، ضعیف بوده است، اما اگر رو به جلو نگاه کنیم، فرصت تشییع و تدفین آقای شهید انقلاب، می‌تواند کمک کند که این عقب‌ماندگی‌ها را جبران کنیم.

۶ اخیراً طرح تفصیلی توس نیز تصویب شد؛ طبق گفته شهردار مشهد با هم سناریوی جامع در نظر گرفته شده برای آن به تصویب نرسیده و گزینه حداقل آن تصویب شده است، این در حالی است که دستخط رهبر شهیدمان حاکی از نگاهی کلان و فراتر از یک طرح محلی به توس است؛ آیا این اقدام، با افاق ترسیم شده در آن دستخط، همخوانی دارد؟

در جریان مصوبه اخیر هستیم، اما احساس می‌کنم آن چیزی که دغدغه رهبر شهید انقلاب بود، هنوز اجرا نشده است؛ یعنی ایشان نگاه وسیع‌تری داشتند. بخشی از هویت سابقه مشهد به توس برمی‌گردد و اگر بخواهیم مشهد را دو بعد ببینیم، یک بعد آن به حوزه توس می‌رسد؛ این سابقه، هویت کشور، ایرانی بودن و مشهد ماست. من احساس می‌کنم گویا هنوز تصمیم‌گیران در مدیریت شهری آن‌طور که باید و شاید، باور نکرده باشند. خواهش من این است که یک مرور مجدد بر فرمایش‌های رهبر شهیدمان داشته باشند. این مرور ضرری ندارد و تکرار توصیه‌های ایشان در این عرصه، کمک می‌کند تا ابتدا دیدگاه مدیران در این زمینه ترمیم شود و بعد از آن، تصمیم‌گیری‌ها، متناسب با نیازهای واقعی خواهد بود.

۷ اگر بخواهیم منویات قائد شهید امت در آن دستخط را عملیاتی کنیم، چه اقدامات عینی و اولویت‌داری باید در توس انجام شود تا این منطقه به جایگاه مدنظر ایشان برسد؟

باید مدیران تاحدودی از آن نگاه سنتی که در این زمینه در شهر مشهد است، فاصله بگیرند تا اتفاق شایسته‌ای بیفتد. اکنون مشهد پایتخت معنوی و فرهنگی جهان اسلام است. در حوزه هویتی نیاز داریم که به توس، جایگاه فردوسی و زبان و ادب فارسی توجه کنیم. مشهد می‌تواند مرکز گسترش بسیاری از این مسائل باشد که اکنون این اتفاق نمی‌افتد و البته این اتفاقات اکنون در مشهد نمی‌افتد و داریم در مشهد منغل، عمل و عقب‌ماندگی‌های اولیه را دنبال می‌کنیم. این مسائل خیلی فاصله دارد با افقی که رهبر شهیدمان داشتند.

۸ با توجه به اینکه اکنون دیدگاه رهبر شهید انقلاب در این زمینه تبیین شده است، آیا می‌توان گفت که دیگر هیچ بهانه‌ای برای تأخیر در اجرای منویات ایشان وجود ندارد و شما به عنوان نماینده، چه نظارتی بر این موضوع خواهید داشت؟

قطعاً اکنون دیگر پذیرفته نیست. در حال حاضر احساس می‌کنیم مسئولان دارند این عقب‌ماندگی را توجیه می‌کنند و باید فعالیت‌ها در این زمینه جدی‌تر باشد و اگر نیاز بود، من هم به عنوان نماینده مجلس شورای اسلامی در این خصوص مداخله می‌کنم.

متن دستخط تاریخی رهبر شهید انقلاب در حاشیه بازدید از آرامگاه فردوسی

«بسم... الرحمن الرحیم
خدا را شکر که در حاشیه زیارت تابستانی مشهد مقدس رضوی - علیه‌الاف التحیه - توفیق بازدید از مقبره فردوسی بزرگ و نامدار در شهر تاریخی و پرقدوس توس نیز دست داد. اگرچه در گذشته آن مقبره و برخی یادگارهای تاریخی دیگر موجود در آنجا را دیده بودم، اما این بار هم به خاطر اهتمام به جانب مهم فرهنگی و تاریخی آن و هم به خاطر کارهای خوب آبادانی و زیباسازی که در آن انجام شده است و هم نیز به خاطر خبرهای اسف‌انگیزی که از غارت ذخیره کم نظیر موجود در این منطقه به من رسیده بود، آن را با دقتی بیشتر و انگیزه و میل و شوری مضاعف نگاه کردم و اکنون احساس من، آن است که دولت موظف است با همت به کار در این بخش بپردازد و آنچه تاکنون شده، بسی کمتر از اندازه می‌بایسته است. به امید دنبال‌گیری و با سپاس از مسئولان و پژوهشگران!»

